

**Койляк Христина Романівна, магістрантка,
Синиця Світлана Михайлівна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку та фінансів**

СОЦІАЛЬНІ ВИДАТКИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У сучасних умовах розвитку суспільних відносин, важливим чинником, є те, що Україна пов'язує перспективи свого подальшого розвитку з входженням в європейські структури, що зобов'язує дотримуватися відповідних європейських стандартів у найважливіших галузях, в тому числі і в сфері соціального захисту. Проблеми соціального захисту актуальні для всіх країн світу, навіть з високим рівнем добробуту, проживають люди похилого віку, інваліди, багатодітні сім'ї, безробітні, які потребують соціальної допомоги. В Україні, у зв'язку із погіршенням фінансового стану більшості громадян, зростає кількість осіб, яким необхідна державна підтримка.

Основні засади формування та розвитку системи фінансового забезпечення соціального захисту населення розглянуто у працях зарубіжних вчених: Ф. Бастіа, А. Вагнера, С. Вітте, Л. Ерхарда, Дж. М. Кейнса, Т. Мальтуса, А. Маршалла, А. Пігу, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, В. Танзі, П. Тарасова, Є. Тішина, С. Фішера. Питанням фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні присвячені праці: О. Василика, В. Гейця, О. Кириленко, Е. Лібанової, І. Лук'яненко, І. Луніної, В. Тропіної, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія та ін.

Важливою складовою соціальної політики держави є соціальний захист та соціальне забезпечення населення. Видатки бюджету на соціальну сферу щорічно зростають і при цьому рівень соціального захисту населення залишається низьким, тому пошук нових та ефективних методів оптимізації видатків на соціальний захист населення стає невідкладною проблемою, яку необхідно вирішувати.

Україна переживає політичну та економічну кризи, а це негативно впливає на життєвий рівень людей, породжує бідність населення. Головним завданням є захистити окремі найбільш вразливі категорії населення, що у свою чергу вимагає фінансового забезпечення.

Витрати на соціальний захист населення залежать від розвитку економіки.

Сучасна система соціального захисту населення в Україні включає елементи: сукупність державних соціальних гарантій, у тому числі соціальні пільги окремим категоріям населення; традиційну форму державної, соціальної допомоги та соціальне страхування. Головна відмінність українських соціальних стандартів від європейських аналогів в тому, що ці величини часто збільшуються виходячи суто з політичних міркувань, без урахування економічної динаміки та реальних можливостей економіки [2, с.114].

В Івано-Франківській області за 2017 рік на утримання установ, здійснення заходів та забезпечення виплати державних допомог, пільг, субсидій та інших соціальних виплат в цілому спрямовано 1 млрд. 732 млн. 890 тис. 572 грн., в тому числі з загального фонду – 1 млрд. 705 млн. 339 тис. 743 грн.,

спеціального – 27 млн. 550 тис. 828 гривень. Із загальної суми видатків - 1 млрд. 279 млн. 335 тис. 374 грн. становлять видатки, що здійснюються за рахунок соціальних субвенцій з державного бюджету, а 453 млн. 555 тис. 198 грн. - видатки місцевих бюджетів.

Фінансування витрат, пов'язаних з наданням пільг та житлових субсидій, у 2017 році здійснювалося з місцевих бюджетів за рахунок коштів відповідних субвенцій з державного бюджету: на надання пільг ветеранам війни і праці направлено 59 млн. 675 тис. 789,33 грн. на 15 млн.430 тис. 177,43 грн. більше, ніж за минулий рік; на пільги ветеранам військової служби, ветеранам органів внутрішніх справ направлено 9 млн. 188 тис. 159,69 грн., що складає 99,9 відсотків до річних призначень; на пільги працівникам освіти, охорони здоров'я і культури – 10 млн. 191 тис. 980 грн.; на надання пільг окремим категоріям громадян з послуг зв'язку – 2 млн. 833 тис. 569,92 грн., що на 938 тис. 280,87 грн. менше, ніж у минулому році ; на надання пільг багатодітним сім'ям направлено 17 млн. 984 тис.74 грн. Для надання додаткових виплат населенню на покриття витрат з оплати житлово-комунальних послуг за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету направлено 205 млн. 172 тис. 919,10 грн., що на 197 млн. 762 тис. 446,14 грн. більше, ніж за відповідний період минулого року.

На виплату державної допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям упродовж 2017 року область отримала субвенцію з державного бюджету у загальній сумі 1 млрд. 228 млн. 482 тис. 597 грн. Видатки, пов'язані з наданням пільг на медичне обслуговування громадянам, становить 752 тис. 200 грн.. На здійснення інших видатків на соціальний захист населення з місцевих бюджетів спрямовано 16 млн. 119 тис. 372 грн [3].

У 2018 році на утримання установ, здійснення заходів та забезпечення виплати державних допомог, пільг, субсидій та інших соціальних виплат на соціальний захист та соціальне забезпечення у Івано-Франківській області спрямовано 2 млрд. 554 млн. 600 тис. 172 грн. Із загальної суми видатків - 2 млрд. 368 млн. 491 тис. 790 грн. становлять видатки, що здійснюються за рахунок соціальних субвенцій з державного бюджету, а 186 млн. 108 тис. 382 грн. - видатки місцевих бюджетів.

Відповідно до ст.102 Бюджетного кодексу України фінансування витрат, пов'язаних з наданням пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот, на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у 2018 році здійснювалося з місцевих бюджетів за рахунок коштів відповідних субвенцій з державного бюджету: на надання пільг ветеранам війни і праці направлено 92 млн. 099 тис. 784,85 грн; на пільги ветеранам військової служби, ветеранам органів внутрішніх справ направлено 8 млн. 625 тис. 937,21 грн.; на надання пільг в оплаті за житлово-комунальні послуги та на придбання твердого палива спрямовано – 5 млн. 415 тис. 189,84 грн.; на пільги працівникам освіти, охорони здоров'я і культури – 19 млн. 743 тис. 725,44 грн.;на надання пільг

багатодітним сім'ям направлено 22 млн. 480 тис. 564,85 грн.

Для надання додаткових виплат населенню на покриття витрат з оплати житлово-комунальних послуг за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету направлено 748 млн. 423 тис. 929,46 грн., що на 543 млн. 251 тис. 010,36 грн. більше, ніж за 2017 рік. На виплату державної допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям упродовж 2018 року область отримала субвенцію з державного бюджету у сумі 1 млрд. 425 млн. 129 тис. 664 грн. Із зазначених коштів на виплату державної соціальної допомоги спрямовано 1 млрд. 425 млн. 72 тис. 677 грн.

Видатки, пов'язані з наданням пільг на медичне обслуговування громадянам становлять 898 тис. 200 грн. На здійснення інших видатків на соціальний захист населення з місцевих бюджетів спрямовано 19 млн. 813 тис. 108 грн. Зазначені кошти спрямовані на виконання заходів, передбачених місцевими програмами, виплату грошової допомоги на поховання непрацюючих в працездатному віці громадян, одноразової матеріальної допомоги малозабезпеченим жителям області, дітям-сиротам, вихованцям дитячих будинків сімейного типу за окремими рішеннями органів місцевої влади, надання допомоги сім'ям учасників АТО, переселенцям та сім'ям загиблих учасників АТО та інші виплати, що носять разовий характер [4].

Удосконалення системи соціального захисту мають супроводжуватись структурними змінами в бюджетно-податковій політиці країни, інституційним вдосконаленням механізмів державного управління, підвищенням якісного рівня прогнозування соціально-економічного розвитку суспільства на середньострокову перспективу. Проблему фінансового забезпечення системи соціального захисту населення слід вирішувати з урахуванням макроекономічних тенденцій, демографічних змін та інших чинників. Першочерговими завданнями є забезпечення чіткої адресності допомоги, з одного боку, та максимального охоплення всіх осіб, які її потребують, - з іншого. Обсяг коштів, які спрямовуються на соціальний захист населення, залежить від фінансових можливостей держави [5,с.200].

Водночас слід підкреслити, що реалізація намагань України стати повноправним членом Європейського Союзу потребує значних змін у сфері соціального захисту населення [6].

З метою створення ефективної системи соціального захисту населення необхідно: реформувати державне забезпечення та надання соціальних пільг та послуг окремим категоріям населення за рахунок бюджетних ресурсів; регулювати механізм надання соціальної допомоги та соціальної підтримки непрацездатних і малозабезпечених громадян; покращувати якість та доступність послуг у сфері соціального захисту населення; надавати своєчасно соціальну підтримку і соціальні послуги соціально-незахищеним верствам населення за місцем проживання; координувати взаємодію між структурними підрозділами соціального захисту населення державних адміністрацій та населенням.

Подальше реформування найбільш життєво важливих складових

соціального захисту населення сприятиме удосконаленню цього суспільного інституту. Важливим напрямком є децентралізація системи надання соціальних послуг, територіальне наближення надання послуг до місця проживання їх отримувачів, посилення відповідальності органів місцевого самоврядування за якість надання соціальних послуг та ефективне використання коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: за станом на 20.04.2010 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: від 28.06.1996 р. № 254 /96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
2. Толубяк В.С. Фінансові механізми пенсійного забезпечення: Монографія /В.С.Толубяк-Тернопіль: ТзОВ «Тернограф»,-2011.- 336с.
3. Звіт про виконання місцевих бюджетів Івано-Франківської області за 2017рік.
4. Звіт про виконання місцевих бюджетів Івано-Франківської області за 2018 рік.
5. Скулиш Ю.І. Проблеми та перспективи бюджетного забезпечення соціальної сфери в Україні : монографія / Ю.І.Скулиш -К.-2009.-288с.
6. Руженський М.М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України.Монографія/ М.М.Руженський-К.:ІПК ДСЗУ,2013.-318с.

**Щепків Лілія Ярославівна, магістрантка,
Дмитришин Марта Василівна, к. е. н., доцент,
доцент кафедри обліку та фінансів**

**ОСВІТНІ ВИДАТКИ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯМ ТА
РЕАЛІЗАЦІЄЮ МОВНОГО ЗАКОНУ**

15 травня 2019-го року було підписано закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

При цьому йдеться про те, що на державному рівні передбачено організацію курсів української мови для дорослих. Також держава має забезпечити можливість вільно опанувати державною мовою громадянам України, які не мали такої змоги [1].

Створити мережу безплатних мовних курсів планують і на рівні держави.

Стратегія мовного закону у сфері освіти передбачає здійснення багато видатків на вдосконалення,зокрема:

- передбачити збільшення навчального часу на вивчення української мови й літератури в 5-9 класах усіх типів загальноосвітньої школи з метою збагачення виражальних засобів дітей;
- у всіх вищих і професійно-технічних навчальних закладах повністю перейти на навчання українською мовою, забезпечивши навчальний процес українськомовними оригінальними й перекладними підручниками та посібниками;
- у вищих нефілологічних і професійно-технічних навчальних закладах українську мову вивчати протягом першого року навчання (не менше двох семестрів), надаючи перевагу практичному володінню нею;
- забезпечити школи, у яких навчання проводиться мовами національних меншин, кваліфікованими вчителями, які ведуть навчання державною мовою;